

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Yeri'at Shelomoh ...

Pappenheimer, Salomon Seligmann

המלש, מיהנפפ

Dyhernfurth, [5]571 [1810/11]

זט העירי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8834

דבר ממש המצא בו . ש"י מציאות דבר שיש בו ממש
 לנו כאן ב' חלקים שונים מלאות וריקות שאיך יוכל
 לומר שהריקות גדול מן המלאות או שהמלאות קטן מן
 הריקות . אחר שהריקות מפולק וכל שער כמותי .
 והרי א"כ הוללות והריקות שווים לפי הציור המופשט
 של ענין מחליט . והי' בואת הבחינה נופל ענין מחליט
 כמו כן על המלאות כמו על הריקות . אך לפי שהמלאות
 דבר שיש בו ממש ומקבל קריאת שם מיוחד לפי האיכות
 שבו . נקוב בעל השון לכל דבר ודבר שיש בו ממש שם
 מיוחד ב"ע כפי חלוקת האיכות שבדבר וזאת דבר .
 כגון חדר . בית . עיר . שדה . מדינה כלי . משפחה
 וכו' . והריקות הפשוט שאין בו ממש נקרא בשמו סתם
 בשם חוץ דהיינו חצי המלאות והריקות משוסק לא יקרא
 חוץ כ"א הסמוך למלאות שבמקום שכלה המלאות מחיל
 החוץ . ועוד מלשון חלוקת השמים חצין והביאו
 בניך בחנן (ישעי' מ"ט כ"ו) . גם חצי נערתו (נחמ"ה
 י"ג) והוא מין חבורה או סיגר שבורכים באמצע הגוף
 והרי הוא מחלק את שטח הגוף לשני חלקים . ויקרא
 כמו כן החגורה שבורכת באמצע האבדה והאלומה בשם
 חנן כמו וחננו מעמר (תלים קכ"ט) . ועם נחץ .
 כמו כי ה' דבר המלך נחץ (ש"א כ"א ט') אם שהוא
 מענין חץ וכלומר מהיר כחץ (פסילין שנעלל) או שהוא
 מענין חץ דהיינו דבר חולי' היוצא מסדר הפשוט השכיח
 (אוישר ארבעתק') :

יריעה טז

חלק . שבם . זכר . כל חלק מדבר המחלק
 יקרא חלק או שבם או
 זכר (טי"ז) . אך שם חלק שם כללי לכל פרט הבא מן
 הכלל יקרא חלק (איין ט"ז) ומדובר עליו בזה שקדם .
 אמנם שם זכר ושם שמות פרטיות למיני חלקים . שם
 זכר לא נמצא במקרא רק פ"א והוא זכרני אלהי' אותי
 זכר טוב (בראשית למ"ד כ"ו) ונראה לפי ענינו שהוא
 מורה על החלק ההוא שנתנו לחוץ השותפות כדי
 להשכר (אינוואורף איינלאצע) . שהאבות הם
 שותפים שיתן כל אחד חלקו כדי להשכר בנים . אחר
 חו"ל שותפין יש ב"אדם . וכנה ה' כאן שותפות גדולה
 יעקב עם ד' אמהות . והשתכחה לאה שהזכר שנתנה
 היא הוא זכר טוב בשכר נשכרו על ידה ששה בניו מה
 שלא נשכר ע"י' שאר האמהות יחד . לפיכך אמר הג"כ

וישם שבם . אין חלקם היחשו על ענין חלק רק
 על אותו האבר הנקרא שבם . כמו
 וישמו על שבת שבתם . שם על שבתה . ויש שמו
 לסכל . ומשאל להורות על מין חלק הגדול ועלום שיש
 בו ספוק להשלים מה ששלם הדבר השלם (גראסן
 עה"ל) . כי דרך בעלי השון לכנות לחלקי הדבר שם
 בשם האיברים שבאדם לפי דמיון הכנות ואיכותו של חלק
 להכנות ואיכותו של איז' אבר . יקרא המקום הגבוה
 שבדבר בשם ראש . ראש הבר . והמקום הנמוך רגל .
 רגלי הבר רגלי השולחן . ושאינו נמוך כ"כ יקרא ירך על
 ירך המזבח ירכי המשכן . המקום המגולה שבדבר
 יקרא פנים פני המרכה . על פני הארץ . והמקום
 הפנימי שיכולין הסתכל משם לכל רוח יקרא עין . עין הארץ .
 פתח עינים . אמצע הדבר יקרא לב או טבור או צדן לב
 ים לב השמים טבור הארץ צדן ה' רץ . וזכר הדבר
 יקרא צלע או פאה . ולצלע המשכן פאתים . וזכר הדבר
 המוכשר ביותר אל השמש יקרא יד . על יד הירדן .
 הארץ רחבת ידים . גדול ורחב ידים (גרימייג) והכד
 הבולע קצת מן הדבר יכנה בשם כתף . קלעים לכתף .
 בכתף כלשמים . וכשהוא בולט הרבה שהוא בעל שטח
 גדול יקרא שכס . פ"ש שהשכס הוא היסוד מוכשר מכל
 שאר האברים לשאת משאות כבדות ולסבול כל מה
 שנותנים עליו כמ"ש ויש שמו לסבל (בראשית מ"ט)
 והוא החלק השממי שבין הכתף לזנאר . שהבליטה שנתן
 הזנאר ולחץ החלק לב' חלקים . חלק המזון המחומר
 עם היד נקרא כתף (אקסל) וחלק הפנימי המחומר עם
 הזנאר הנשען על הללעות נקרא שכס (שולטר) והראוי

יריעות שלמה

חלק ג יריעה יז

פ"ז אחרות כתיבי משכמה חסול (איוב ל"ח כ"ב) וזהו
 אפשר מבלי שהתקף הוא החלק שלגד חוץ. שחילו הי'
 שחלק הפנימי נקרא בתקף הי' אפשר להלפול מבלי שיפול
 עמה ג"כ החלק שלגד חוץ. ולא הי' שייך לומר משכמה
 כ"א עם שכמה. ולהיות שהשכס חלק גדול ועצום הוא
 תמונו לקרא כל חלק דבר הבולט ביותר ומוכשר ביותר
 אל השמים המזוקק בשם שכס. כמו נחתי לך שכס
 אחד על אחיך (בראשית מ"ח כ"ג) דהיינו חלק מיוחד
 שחשיבות יותר מחלקי אחיך (איינען אכזעהנליכן טייל),
 וכן דרך ירצחו שכמה (הושעו"ט) דהיינו עקום הדרך
 שבוטל יותר למן הצד ששם נוח לתפוס את העובדים שאין
 יכולין לראות קודם לכן שיש כאן אורבים. אמנם אמרנו
 לעתנו שכס אחד (צפני' ג' ט') אינו מלשון חלק כ"א
 לשון שכס ממש ור"ל שיטה כ"א שכוונתה הנורה י"ט
 פאלו כל השכמים היו שכס אחד, וכענין וישן כל העם
 קול אחד, ופה אחד. ולכאחד :

יריעה יז

פתר. נרח. נזר. פתת. פלה. ככללות
 הם מורים
 על החלק הנקרא חתיכה דהיינו על דבר שצורתו מעיד
 עליו שהוא רק חלק לא דבר שלם (אין שטוק) שאפשר
 שיתחלק הדבר לחלקים ויהי לכל חלק צורה כצורת
 הדבר השלם שנתחלק כגון סך אגוזים והפוחים כד"ת
 שנתחלק לחלקים ויהי לסך הקטן של אגוזי צורה כצורת
 הסך השלם ולא ניכר שהוא חלק מסך גדול. וכן חלק
 שדה יש לו צורה כצורת שדה שלם. וכן כל כיוצא בזה.
 וצדו ידברים שהחלק מהם ניכר מיד שהוא רק חלק
 מאיז' דבר. כגון חתיכה כשר שהוא ניכר שהוא רק חלק
 מן הכתמה לא הכתמה עצמה וכן חתיכה פת וירק וכיוצא
 בזה. ועל אופן זה האחרון שניכר הדבר שהוא רק חלק
 שבה מדבר שלם הונחו בחר נתח וכו' בדרך כלל. אך
 בהדל וורה שם בחר על חלק של ב"ח שנתחלק לחצאין
 לחכלית קיום ברית לבני אדם כפי מה שהי' נהוג בימים
 קדמונים. ולא נמצא ג"כ ממנו בשמום הלשון כ"א
 בחלוקת הב"ח. כמו ויבחר אותם במוך ויתן איש
 בחרו כו' ואת הצפור לא בחר (בראשית ט"ו) ברתו
 העגל לשנים ויעברו בין בתריו. בין בתרי העגל (ירמי'
 ל"ד י"ח ט'). ומה שאמר על הרי בחר (שה"ש ב' י"ז)
 הוא בדרך מליצה שצורת הבר החלק כצורת הב"ח

המבותר להצאין שניכר מחלק הא' של הבר שהי' קודם
 לכן מחובר עם השני. או שענין הרי בחר לשון גזרה
 שהבחרים נקראו ג"כ גזרים אשר עבר בין הגזרים
 (בראשית ט"ו י"ז) ור"ל הרי גזרה שגזרים מלעבור בס
 אדם וכמעט אל ארץ גזרה (ויקרא ט"ז כ"ב). וקרוב
 הדבר לומר ששם בחר עם מהופך של ברת. דהיינו ברית
 ויקרא בחר ע"ש הברית שנעשה על ידו (בזר שטיק)
 וכענין גזר וגזר עגורתי עגורתי שגזר מן גזר גזרה אל
 פני הגזרה ומן גזר גרון. וכן כבש וכבש. שמה ושלמה.
 ערן רעץ. יערשו ירעשו ודומיהם. ואף שיהי' הגה
 פעל ויבחר פעל הגזור מן השם. שחללת הגחם בחר על
 חתיכה שנתקד מן הב"ח לקיום ברית. ועשה ממנו פעל
 ויבחר היינו עשית בחרים וכענין לחמו בלחמי לא
 חסולל אחריו. ואם בחר מורה על פעל החתוך הנעשה
 בב"ח לשם כריתות ברית, יהי' חללת הגחם בחר
 פעל. והיינו מין חתוך הנעשה בב"ח לקיום ברית
 ויהי' בחר שם הגזור מן הפעל וענין ויבחר היינו
 חתך :

ושם נרח. הגחמו ג"כ על חתיכה או חלוקה של
 בעלי חיים אבל לאו דוקא לשני חלקים
 ולשם קיום ברית, כ"א לחלקים הרבה ולהכלית אחר.
 ומורה ביחוד על חלוקה הנעשה על איז' סדר מיוחד
 (כר לעבן) אם חלוקת הב"ח לאיברים כעין שיפשו
 הטבחים והרופאים (כר גלידן. אלאטאמירן) או
 החלק לחתיכות קטנות לקדירה כעין שיפשו המזבלות
 (קובל שטיק) על אלה העינים הונח שם נחם כפרטות.
 כמו ונתח אתה לנתחיה (ויקרא א' ו'). ונתחה לעצמיה
 לשנים עשר נתחים (שופטי' י"ט כ"ט). אסף נתחיה
 כל נתח טוב (יחזקאל כ"ד ד'), ולפי ההשקפה אינו
 מוכרע גם ככאן אם נתח פעל הגזור מן השם או שם
 הגזור מן הפעל. דהיינו אם הגחה הראשונה של נתח
 על חתיכה החתוכה על איז' סדר מיוחד והוא שם התאר
 וגזר ממנו פעל נתח דהיינו עשית נתחים. או שהגחה
 הראשונה של נתח על פעל התחם דהיינו עשית חתיכות
 על איז' סדר וגזר ממנו שם נתח דהיינו חתיכה החתוכה
 מן פעל התחם והוא תאר הפעל. אבל מענינו הוא
 מוכרע שהוא שם גזור מן הפעל שאף אם התאר שנתח
 שם התאר דהיינו חתיכה החתוכה על סדר הרי כבר
 הקדמת לך במחשבתך פעל החתוך על סדר, קודם
 שבאת אל הגחם שם נתח והרי א"כ שוב שם נתח תאר
 הפעל. שהפעל נשאו והתאר נשאו וככ"ת הוא קודם
 ציור